

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- A1. 1.Λάθος
2.Σωστό
3.Λάθος
4.Λάθος
5.Λάθος

B1. Στο απόσπασμα «Ἀπορία οὖν ... δωρεῖται ἀνθρώπῳ» ο Προμηθέας βρίσκεται σε πολύ δύσκολη θέση, γιατί καταλαβαίνει ότι ο άνθρωπος βρίσκεται σε μειονεκτική θέση και κινδυνεύει. Ἐτσι κλέβει την «έντεχνον σοφίαν» και την έμπυρον τέχνην και τις δίνει στον άνθρωπο. Συγκεκριμένα το επίθετο «έντεχνος» υποδηλώνει αυτόν που είναι μέσα στα όρια της τέχνης, τον έμπειρο, τον επιδέξιο. Στη φράση «έντεχνος σοφία», η λέξη «σοφία» υποδηλώνει τη σοφία που εμπεριέχει την τέχνη, τη σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη, τις τεχνικές γνώσεις. Αρχικά η έννοια της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Ο προσδιορισμός «έντεχνος» επιτρέπει εδώ στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει, επομένως, πως αυτού του είδους τη σοφία εννοεί και όχι αυτή που συνδέουμε με τη γνώση των επιστημών και τη φιλοσοφία, δηλαδή τις θεωρητικές γνώσεις. Ως προς τις καλές τέχνες, η έντεχνη σοφία δεν, σχετίζεται με τη σύλληψη της ιδέας ενός καλλιτεχνικού έργου, αλλά με την αναγκαιότητα χρήσης τεχνικών γνώσεων και εργαλείων για τη δημιουργία κάποιων από αυτά (πχ. Αρχιτεκτονική, γλυπτική).

Κατανοούμε, λοιπόν, τον όρο (ως τεχνογνωσία,, η οποία επιτρέπει στον άνθρωπο να προβεί σε επινοήσεις και εφαρμογές σωτήριες για τη ζωή του που προωθούν την εν γένει παρουσία του στον κόσμο. Ειδικότερα, η τεχνογνωσία συνδέεται με τις τεχνικές δεξιότητες και την κατασκευαστική ικανότητα του ανθρώπου. Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος είναι σε θέση να συλλάβει και να οργανώσει τη διαδικασία της εργασίας, η οποία συμπυκνώνει με τον καλύτερο τρόπο το άλμα του πρώην, απλώς «ζωικού οργανισμού» σε ήδη άνθρωπο που αποδεσμεύεται σταδιακά από τις αλυσίδες της βιολογικής νομοτέλειας και προνοεί για τις επόμενες στιγμές της ζωής του. Συνδεδεμένη με τη διαδικασία της εργασίας είναι η διαδικασία κατασκευής και επινόησης, καλλιέργειας και αγωγής.. Με την κατασκευαστική και επινοητική ικανότητα ο άνθρωπος δίνει υπόσταση στους σχεδιασμούς του και τα ευρήματα του νου του, κατασκευάζοντας σπίτια, σκεύη, εργαλεία, όπλα, αλλά και προβαίνει σε επινοήσεις συμβολικών συστημάτων όπως η γλώσσα, η γραφή, η αρίθμηση, που διευρύνουν τα όρια της ελευθερίας του σε σχέση με τη βιολογική αιτιότητα. Με την καλλιέργεια (γης, γραμμάτων, τεχνών και καλών τεχνών) και την αγωγή διαμορφώνει σκόπιμα τις προϋποθέσεις για παραγωγή έργων και μέσων και για νέες δημιουργίες μέσα από την αξιοποίηση εργαλείων και γνώσεων τεχνικής.

Όμως, η συνολική διαδικασία γίνεται συγχρόνως και τρόπος αγωγής της φύσης του, τρόπος εξέλιξης και διαμόρφωσής του, καθώς περιέρχεται στη θέση να ελέγξει τα πάθη

του, να τιθασεύσει το ένστικτο και να οργανώσει τις άμυνες του εαυτού του στον αγώνα επιβίωσης.

Παρόμοια με τον όρο «έμπυρος τέχνη» δηλώνεται η φωτιά, η πρώτη μεγάλη πηγή ενέργειας που έμαθε να μεταχειρίζεται ο άνθρωπος, εύλογα τοποθετείται στη βάση όλων των έως τότε τεχνολογικών κατακτήσεων. Ως πηγή ενέργειας, υπήρξε αναγκαία συνθήκη για να οδηγηθεί ο άνθρωπος στα υψηλά τεχνικά επιτεύγματα και να αντισταθμίσει με αυτά τη φυσική αδυναμία του. Η «έμπυρος τέχνη» εκφράζει την εφαρμοσμένη, την κατασκευαστική εκδήλωση της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η «έμπυρος τέχνη» είναι η πρακτική εφαρμογή των τεχνικών γνώσεων κυρίως με τη χρήση της φωτιάς, καθώς είναι γνωστό ότι πολλά υλικά, όπως τα μέταλλα, απορούν να γίνουν αντικείμενο κατεργασίας με τη χρήση της φωτιάς. Ο Πρωταγόρας, λοιπόν, πρέπει να είχε στο μυαλό του αυτό που σήμερα ονομάζουμε τεχνολογία, τηρουμένων των αναλογιών. Εννοούμε, βέβαια, μια τεχνολογία προσαρμοσμένη στα μέσα και τις δυνατότητες της εποχής.

Με την κλοπή της φωτιάς, που συμβολίζει επιπλέον τη δημιουργικότητα, τη ζωτικότητα και τη φαντασία, αψηφώντας τις άλογες και αυθαίρετες αποφάσεις του Δία, ο Προμηθέας εκφράζει και ενισχύει την ορθολογική πίστη ότι ο άνθρωπος μπορεί με τη γνώση και την πράξη να, βελτιώσει τη ζωή του.

Με τις δύο αυτές νοηματικά ισοδύναμες εκφράσεις έντεχνος σοφία σὺν πυρί, ἔμπυρος τέχνη ο Πρωταγόρας αποτυπώνει κάτι άμεσα ρεαλιστικό: οι πρωταρχικές γνώσεις του ανθρώπινου είδους, η σοφία και η τέχνη με την οποία εξασφαλίζεται η επιβίωσή του, προϋποθέτουν τη χρήση της φωτιάς. Γι' αυτό και ο σοφιστής αναφέρεται στη θεά της σοφίας Αθηνά και τον θεό της φωτιάς Ἡφαιστο, παρουσιάζοντάς τους μάλιστα να εργάζονται σε οίκημα κοινό. Με την έντεχνον σοφίαν και την ἔμπυρον τέχνην ο άνθρωπος έγινε κατασκευαστής, δημιουργός (homo faber). Επομένως ο άνθρωπος εξασφάλισε την περὶ τὸν βίον σοφία αλλά δεν είχε ακόμη την πολιτική (τέχνη). Στη συγκεκριμένη έκφραση του Πρωταγόρα η λέξη σοφία δεν δηλώνει τις προχωρημένες, ολοκληρωμένες γνώσεις του σοφού ή επιστήμονα, αλλά τις πρακτικές γνώσεις που βοηθούν τον εκάστοτε άνθρωπο να επιβιώσει και να ρυθμίσει τη ζωή του σε ατομικό ή οικογενειακό επίπεδο. Στα ίδια συμφραζόμενα η πολιτική τέχνη είναι το σύνολο των γνώσεων που επιτρέπουν στον άνθρωπο να λειτουργήσει ως μέλος της κοινωνίας. Στη διάκριση ανάμεσα σε γνώσεις που αξιοποιούνται σε επίπεδο οικίας και σε γνώσεις σε επίπεδο πόλεως είχε προβεί ο Πρωταγόρας, όταν ρωτήθηκε από τον Σωκράτη τι ακριβώς διδάσκει (Πρωταγόρας 318e-319a): Πρωτ.: Τὸ δὲ μάθημά ἐστιν εὐβουλία περὶ τῶν οἰκείων, ὅπως ἂν ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν. Σωκρ.: Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Πρωτ.: Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα ὃ ἐπαγγέλλομαι. [: – Αὐτό που διδάσκω είναι η σωφροσύνη για τα δικά του, πώς θα κυβερνά ἄριστα το σπίτι του, και για τις υποθέσεις της πόλεως, πώς θα γίνει ικανότατος να την κατευθύνει και με τις πράξεις και με τους λόγους του. – Ἄραγε, εἶπα ἐγώ, καταλαβαίνω τι λες; Δίνεις, αλήθεια, την εντύπωση ότι εννοεῖς την πολιτική τέχνη και ὅτι υπόσχεται πως μορφώνεις καλοὺς πολίτες. – Αὐτή ακριβῶς είναι, εἶπεν, η υπόσχεση που δίνω. (μετάφραση Β. Τατάκης)] Ο Σωκράτης συνοψίζει με τον όρο πολιτική τέχνη το περιεχόμενο των γνώσεων που διατείνεται ο

Πρωταγόρας ότι κατέχει και διδάσκει· ο σοφιστής αποδέχεται τον όρο και τον χρησιμοποιεί.

Συμπερασματικά οι άνθρωποι βρήκαν γρήγορα τροφή, στέγη και ενδυμασία κι έμαθαν να μιλούν. Ζούσαν, όμως, ακόμη διασκορπισμένοι, χωρίς πόλεις, και πολλοί σκοτώνονταν από άγρια θηρία. Και τούτο, διότι οι άνθρωποι κατείχαν τη «δημιουργική τέχνη» και στερούνταν την «πολιτική τέχνη». Με τη «δημιουργική τέχνη» ικανοποιούσαν επαρκώς τις βιοτικές τους ανάγκες, αλλά στην αντιμετώπιση των άγριων ζώων αποδεικνυόταν ανεπαρκής. Απαραίτητη, λοιπόν, για το ανθρώπινο γένος ήταν η ύπαρξη της πολιτικής τέχνης, που περιλαμβάνει την πολιτική και κοινωνική οργάνωση.

B2. Και τα δύο κείμενα πραγματεύονται τα επιτεύγματα του ανθρώπινου είδους και την δημιουργία πολιτισμού. Η πρώτη ομοιότητα ανάμεσα στα δύο κείμενα είναι η ανάπτυξη γλώσσας. Ο Πρωταγόρας στο μύθο του στο απόσπασμα έπειτα φωνήν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, αναφέρεται στη γλώσσα, τον έναρθρο λόγο (διηρθρώσατο, διά + ἄρθρον = μέλος). Η φωνή είναι καταρχάς ο έναρθρος ήχος που παράγεται από τον λάρυγγα, τις φωνητικές χορδές και τη στοματική κοιλότητα είτε των ζώων είτε των ανθρώπων. Η αρθρωμένη φωνή αποτελείται σε πρώτο επίπεδο από διακριτούς ήχους (φθόγγους), που από μόνοι τους δεν έχουν νοηματικό φορτίο· κατά τον Πλάτωνα: ὦν γε τὰ έναργέστατα αὐτὰ τὰ ἑπτὰ [τα φωνήεντα] φωνὴν μόνον ἔχει, λόγον δὲ οὐδ' ὄντινοῦν (Θεαίτητος 203b). Νοηματικό φορτίο έχουν τα σύνολα φθόγγων, τα ὀνόματα, δηλαδή οι λέξεις. Και στο απόσπασμα από τις Ικέτιδες «και έπειτα τη γλώσσα να δηλώνει το νου» ο Θησέας αναφέρεται στην ανάπτυξη της γλώσσας, η οποία επέτρεψε στον άνθρωπο να συλλάβει νοήματα και να εκφράσει τις σκέψεις του. Μια δεύτερη ομοιότητα είναι ότι ο άνθρωπος βρήκε τρόπο να προστατεύεται από τις καιρικές συνθήκες. Σύμφωνα με τον μύθο του Πρωταγόρα οι άνθρωποι κατασκεύασαν ρούχα και υποδήματα, ώστε να προφυλάσσουν το αδύναμο σώμα τους από τις καιρικές μεταβολές. Ομοίως και ο Θησέας κάνει λόγο για την επιτυχία του ανθρώπου, που κατάφερε να αποφεύγει το κρύο και τις φλόγες του ήλιου. Τέλος και τα δύο κείμενα αναφέρονται στην δυνατότητα του ανθρώπου να βρίσκει τροφή αρχικά από την γη. Έτσι ο άνθρωπος κατάφερε να αξιοποιήσει όλα όσα του παρείχε η φύση και εξασφάλισε μ' αυτόν τον τρόπο την τροφή του.

- B3 .**
1. Σωστό
 2. Σωστό
 3. Λάθος
 4. Λάθος
 5. Λάθος

B4.
κλέπτει
Απορία
έπεχείρει
μοίρας
σώζεσθαι

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Φάνηκε λοιπόν καλό σ'αυτούς να συλλάβουν δέκα, ανάμεσά τους και δύο φτωχούς, για να υπάρχει δικαιολογία για τους άλλους, ότι τάχα αυτά δεν έχουν γίνει με σκοπό τα χρήματα, αλλά ότι είναι συμφέροντα για την πολιτεία, σαν να είχαν κάνει δικαιολογημένα κάτι άλλο. Αφού μοίρασαν τα σπίτια, προχωρούσαν. Και εμένα με έπιασαν να κάνω το τραπέζι σε φίλους, τους οποίους αφού έδιωξαν με παραδίδουν στον Πείσωνα. Οι υπόλοιποι, αφού πήγαν στο εργαστήριο κατέγραφαν τους δούλους. Εγώ ρωτούσα τον Πείσωνα αν ήθελε να με σώσει, αφού πάρει χρήματα. Αυτός συμφώνησε, αρκεί να ήταν πολλά.

Γ2. Οι ενέργειες που αποκαλύπτουν τον χαρακτήρα του Πείσωνα είναι οι ακόλουθες:

α) Επρόκειτο για ένα άπληστο και διεφθαρμένο άνθρωπο ο οποίος κυνικά ζητάει πολλά χρήματα προκειμένου να σώσει τον ρήτορα. (*Ἐγὼ δὲ Πείσωνα ... εἰ πολλά εἶη*). Ἄρα εξαγοράζει την ανθρώπινη ζωή έναντι αδράς αμοιβής.

β) Αποδεικνύεται ότι καταπατά τον όρκο του, δεν σέβεται ούτε τους θεούς και δεν φοβάται τις επιπτώσεις ούτε για τον ίδιο ούτε για τα παιδιά του. Ἐτσι ενώ συμφώνησε να πάρει ένα ασημένιο τάλαντο, δεν δίστασε να διατάξει τους υπηρέτες του να πάρουν όλα τα χρήματα που βρίσκονταν στο κιβώτιο του ρήτορα. (*ἐπειδὴ δὲ ὤμοσεν ... ἐπαρώμενος*) και (*Πείσω δ' αἰσθόμενος ... ἐκέλευσεν*).

Γ3. α. αὐτοῖς → αὐτῶ
 τοὺς ἄλλους → τὸν ἄλλον
 ἀπολογία → ἀπολογίαι
 χρημάτων → χρήματος
 ταῦτα → τοῦτο

β. παρέδοσαν, ἐξελᾶ, σωθῆναι, πέπραξο, διάλαβε.

Γ4. α. αὐτοῖς= δοτική προσωπική στο *ἔδοξεν* (απρόσωπο ρήμα)

χρημάτων ἔνεκα= εμπρόθετος προσδιορισμός σκοπού στο *πέπρακται*

εὐλόγως= επιρρηματικός προσδιορισμός τρόπου στο *πεποιηκότες*

λαβεῖν= τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση *ἀναγκαιοτάτον εἶναι*

τὰ ἐνόντα= επιθετική μετοχή, αντικείμενο στο *ιδών*

τῶν ὑπηρετῶν= γενική διαιρετική στο *δύο*.

Γ4. β. ὅτι τάλαντον ἀργυρίου ἕτοιμος εἶην δοῦναι: δευτερεύουσα ειδική
«Τάλαντον ἀργυρίου ἕτοιμος εἰμί δοῦναι».

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

www.floropoulos.gr